

Ez achrostikon-szerű versben minden kezdő szótag a skála egy-egy hangjának nevét foglalja magában, kivéve az utolsót, melyben «si» helyett csak «s» áll. Véletlenségből, vagy különös zenei ötletből történt ugyanis, elég az hozzá, hogy úgy találták, hogy a szöveg minden sora az énekben egy hanggal feljebb kezdődött. Guido d'Arezzo, kinek e körülmény nem kerülte el figyelmét, felhasználta azt arra, hogy tanítványai előtt mintegy emlékeztető kapcsot szolgáltatson vele a melódia bizonyos hangjai s a szöveg bizonyos szavai közt, mint az egy Mihály nevű szerzeteshez intézett leveléből kitűnik.

«Ha egy hangot, — írja, — akkép emlékeztetben akarsz tartani, hogy bármikor eszedbe jusson, s habozás nélkül intonálhasd, legjobb, ha egy jól ismert melódia szövegét véssed emlékezetedbe, s minden betanulandó darabnál egy ugyanolyan énekre gondolsz, mely ugyanazon hangjeggyel kezdődik, mint például az a melódia, melyet én használok kezdő, sőt előrehaladottabb gyermekek oktatásánál is:

«Ut queant laxis» stb.

A levél nem valami értelmes fogalmazványra vall s fordításában tán még barbárabb, mint eredeti latinságában, de elég arra, hogy Guido d'Arezzo szerzőségét bizonyítsa a modern hanglétra megállapításában.

Az «ut» (c) hangot azonban néha «do»-val is fel szokták cserélni, s kérdés, honnan vegyük az etymologiai segédeszközöket ebben az esetben a «do» elnevezés leszármaztatására? A zenei arkeologia erre is megfelel s bizonyos Doni nevezetű, toskánai eredetű egyénre utal, ki nagy zenei képzettséggel bírt s XIII. Lajos idejében Párisban tartózkodott, mint a bibornok követ udvarához tartozó tiszt. Ő vágta volna e szerint ketté nevét, hogy első szótagjával a zenei lexikonokat gazdagítsa.

Vannak még csodálatosabb magyarázatai is a latin népek zenei ábéczejének, az *ut (do), re, mi, fa, sol, la, si* nek. Példának okáért az «ut»-ot sokan származtatják Theut-tól, vagy Theutates-től, a kelták Saturnus istenétől. Ré ellenben Aresnek vagy Marsnak felelne meg, míg a «mi»-t Ogmitól, Merkurtól származtatják. Ehhez képest a «fa» elnevezés is az arab «fa» szótól jönne, mely Venust és kezdetet jelent. A «sol» egyszerűen a nap latin elnevezése, a «la» pedig a kelták holdjéé.

AZ OPERASZÍNHÁZ MEGNYITÁSA,

A dal és zene diszes csarnoka szeptember 27-én nyílt meg, a király jelenlétében, kit körül vett fényes kísérete. Az ország főméltóságai is ott voltak. A páholyokban a legelőkelőbb családok. Az egész nézőtérén választékos közönség. Az operaszínház környéke ellepve özönlő sokasággal. A nézőtér festői látványán, a királyt üdvözlő zajos éljenzésen kívül az ünnepélynek más kiemelkedő része nem volt.

A színház előtt és körül minden lámpát felgyújtottak. Az oszlopos csarnok terraszán két szabad láng lobogott; a homlokzatról nemzet-i lobogó lengett. A világítás egészen beragyogta a szép épületet. E fényesség mellett a sugárut vonala komornak és sötétnek tűnt föl. A véletlen úgy akarta, hogy a sugárut elején, közel a színházhoz, épen az nap ülték egy épülő palota koszorú-ünnepét, s az állványokra tarka kendőket, zászlókat tűztek és transparent világított a magasban. Mintegy emlékeztető jegy vált ez ki a sötét paloták közül.

A hadi gyakorlatokra utazó királyt mindennütt a legnagyobb külső fény is fogadja. Küldöttségek hosszú sora üdvözlö. Szállása lépcsőjénél fehérbe öltözött hölgyek köszöntik. Ily külső fény nem jutott osztályrészül az operaszínháznak, leszámítva azt, melyet a kandallaberek és légszesz-lámpák szórtak.

Uralkodónk az első a Habsburg-családból, ki a nemzetnek egy nagy intézetet állított, ki a főváros emelkedését egy világvárosi lépcsőfokkal előbbre vitte, s a művelődésnek ékes és nemzetközi csarnokot nyitott.

Nagy tömeg lepelt el minden utcát, mely a színházhoz vezet. Gyalog és lovas rendőrök igyekeztek visszatartani a sokaságot. Rudakat feszítettek ki előtte sorompó gyanánt; erős hangon riasztották vissza. Toporzékoló lovakkal ijesztgették. A sugáruton csak sikerült vala-

hogy annyi helyet szabadon tartani, a hol a kocsi elhajthattak. Mással nagyon nehéz volt az áthatolás azoknak, kik az előadásra akartak menni. A színház környékét szabadon tartották, a mi nagy feladat volt s nem is sikerült mind végig, mert később a közönség áttörte a kordont.

A királyi páholy feljárója előtt négy udvari csendőr állt. Hetedfél órakor az építési bizottság tagjai gyűltek össze a feljáró előcsarnokában; b. Podmaniczky intendáns honvédszáz őrnagy egyenruhát öltött. Kardját később használta is, mikor a csövelék betört a színház külső helyiségébe. Nemsokára Tisza miniszterelnök is megérkezett, diszruhában, a szent István rend nagykeresztjével.

Még nem volt hét óra, mikor az első udvari fogat megérkezett, melyet az utcákon váró közönség harsogó éljenekkel fogadott. Klotild főhercegnő és leánya, Mária Dorottya főhercegnő ülték benne. A csarnokban összegyűltek üdvözlésének fogadása után az udvari páholy termeit tekintették meg, melyeket tükrök, gobelinek is ékesítenek. Nehány percczel hét óra előtt érkezett a király, Albrecht főherceggel, külön kocsiában b. Mondel főhadsegéddel, hg. Hohenlohe főudvarmesterrel és nagy számú kísérettel.

A király őfelségét az udvari feljáró aljánál Tisza Kálmán miniszterelnök és Podmaniczky Frigyes báró intendáns fogadták. Az imponáns feljáró előcsarnokában félkörben álltak az operaház építési bizottságának tagjai és pedig: Ország Sándor, Ribáry József, Szupp Ferencz, Weber Antal, Szumrák Pál, Gerlóczy Károly, Ybl Miklós és Szilágyi Lajos.

Tisza Kálmán örömet fejezte ki a felség előtt, hogy az operaház megnyitó ünnepélyét személyes megjelenésével szerencsétlente, mire ő felsége főhajrással válaszolt. Ezután Tisza Kálmán bemutatta az építési bizottság tagjait.

A fejedelem kezét fogott mindegyikkel s azután Ország Sándorhoz fordulva így szólt:

«Köszönöm az urak fáradozásait, a mű sikerült.»

Ország azt felelte, hogy a királyi kegyelem műve az operaház. Ő felsége ezután Ybl Miklóshoz fordult, s így szólt: «A palota igen szép». Podmaniczky Frigyes bárónak külön megköszönte fáradozásait, s azután felment a lépcsőkön, melyeknek márvány falai, vöröses oszlopai, aranyozásai tündökölték a világításban, és szemképrázlatot látványt nyújtottak. A páholy előcsarnokában a főhercegnők várakoztak ő felségére.

A színház közönsége csak nagy nehezen juthatott be. A kocsi csak lépést haladhattak a sugáruton. Az előadás már kezdődött, de a közönség még nem volt helyén.

A nézőtér gyönyörű látványt nyújtott. A teljes világításban egészen érvényesültek szépségei, s a telt helyek, estélyi öltözékek, egyenruhák kiegészítették szingardagságát. Lotz mesteri festményének alakjai könnyűen, vidáman lebegnek a magas menyezeten. A roppant csillár fénye egyformán megoszlik közöttük és a közönség közt. A nézőhely tömege folyton mozgott, nézelődött. A feltáruzó kép eleven, harmonikus és pazar volt. A mint közeledett a hét óra, az általános érdeklődés a nagy páholy hármass nyílása felé fordult.

Épen hét óra, mikor a zenekarból a harsonák riadója hangzik föl. Nem a szokásos himnuszot játszó, mely nálunk nem is népszerű. Háromszoros harsány tus üdvözlö a királyt. A közönség fölállt, éljenzett, s e mozgás ismét a színek, a csillogó ruhák egész hullámvetése volt. A király, karján Klotild főhercegnővel jelent meg a páholyban. Utánuk Albrecht főherceg, Mária Dorottya főhercegnővel, egy bájos ifjú lányval, ki most lép világba, s kit nyilvános helyen még alig látott a főváros közönsége. A középső nagy páholyt foglalták el. A kíséret a két szomszédos páholyt töltötte be. Ott volt a hadügyminiszter is.

A király a két első szakaszt hallgatta végig. A után kilencedfélórákor eltávozott.

Néhány percre megjelent a színpad melletti inkognitó-páholyban is. A főhercegnő és leánya egész végig az előadáson maradtak.

Az előadás «Bánk bán» opera nyitányával kezdődött. A zenekart Erkel Ferencz vezette, a legméltóbb, hogy a magyar operaszínházban ő adja meg a jelt a kezdésre s az ő dallamai zendüljenek meg. Nemsokára dalmívünk indult fejlődésnek általa, hanem az ő vezénylete alatt izmosult meg a nemzeti színház zenekara.

A színház hangzási képessége már az első ütemknél igen jónak bizonyult.

A nyitány után föllebbent a függöny, s lovagterem tárult föl. A föllépő művészek mind korhű és gazdag jelmezt viseltek. A közreműködők igyekeztek méltók lenni az ünnepélyhez. Taps azonban nem kísérté énekek-t, mert az udvar jelenlétében ez nem szokás. Hanem mikor Ottó előlép pohárral kezében s éneklé:

Éltesse isten a magyar hazát,
Éltesse isten a magyar királyt,
A ki fején hord babér-koronát, --

akkor az egész közönség fölállt s a királyi páholy felé fordulva, percekig tartó éljenzésben tört ki. Ő felsége meghajtotta fejét,

«Bánk bán» első felvonásában közreműködtek: Odry (Petur), Hajós (Bánk), Ptuli (Ottó), Láng (Biberach), Bartolucci k. a. (Gertrud), Maleczkyné (Melinda.) A felvonásban a tánczkar is föllépett festői magyar jelmezekben. Coppini kisasszony nagy bravúrral tánczolt.

A második rész «Hunyadi László» szép és tüzes nyitánya volt. Ezt is maga a zeneköltő vezette, s a zenekar hatalmasan adta elő. A nyitány után ő felsége és Albrecht főherceg eltávoztak.

Harmadik és befejező részül a «Lohengrin» első felvonása került színre. A zenekar partéjét Erkel Sándor vette át. A színpad a Schelde partját tüntette föl, regényes, jól festett hegyi tájat. A nagy színpad hatásosan volt elrendezve. A láthatárt a félkörben fölvont vászon képezte, báránnyelűs éggel. E nagy vászon mozgatható jobbról balra, s rá van festve a levegő legkülönbözőbb változata, a mosolygó kékségtől a viharos fellegekig. Csak mozgatni kell, hogy kiderüljön, vagy beboruljon. Henrik király kísérete, a német lovagok jellemzetes díszszel jelentek meg. A csoportokat jól rendezték. Az illúzió számára nagy tért juttat a tágas színpad és a rendezőnek sok alkalmat nyújt. Káldy Gyula meg is ragadta az alkalmat. Ney erős basszusa hangzott föl először is a király szerepében. A kietlen fordítást nem ártott volna egy kicsit megigazítani. A hattyus lovag Gassi volt, izmos külsővel, a színházat megtöltő hanggal. Bignio, az érzések bariton szavu éneklője, a gonosz Telramundot is kifejező művészettel játszotta és énekelte. Elza a színház új tagjának, Reich Irma kisasszonynak jutott. Kellemmel ábrázolta, tisztán énekelte. A magyar szöveg betanulásáért is megérdemli a dícséretet. (A keddi előadáson a szerep más két felvonását olaszul énekelte.) Saxlehner Emma asszonynak jutott Ortrud erős drámai szerepe. De a szerep e részéből még csak az alaphang van meg az első felvonásban, s ezt visszaadta. Az énekkar, a zenekar kifogástalanul működött.

Ez az előadás az első lap az operaszínház történetében.

Mig bent a megnyitó előadás folyt, kívül a nagy tömeg nyughata lankadni kezdett. A rendőrség nem volt erős gátat vetni. A tömeg keresztül törte magát s egyszerre csak előzönlötte a színház körül szabadon hagyott tért, és ellepte az előcsarnokot. Még az előadás elején történt ez. A zsvaj behallatszott a nézőtérre is. A tömeg, a hol ajtókat talált, ott ment be. Az udvari feljárót is megostromolta, semmibe sem véve a burg-zsándárokat. B. Podmaniczky intendáns előbb szép szóval akarta visszavonulásra bírni a tolokodókat, de mikor ez nem használta, a kardlap nyelvén magyarázta a tilalmat. Rendőrök, színházi szolgák egyesült erővel küzdöttek mind az udvari bejáratnál, mind a nagy lépcsőházban, hogy visszatérjék a tömeget. Dulakodás és zsvaj közt történt meg az, és negyedóra elmúlt, mire a folyosókat és csarnokokat kiüresítették; azután pedig a rendőrség látott hozzá a színház környékének felszabadításához. Az invázió félóráig tartott itt. A rendőrség az erőszakoskodók közül többet befogott.

A megnyitó előadás műsorát még kétszer ismételték. Első teljes operai előadásul október 1-én «Lohengrin»-t adták. Október 2-án pedig a bérletes előadások kezdődtek meg «Faust»-tal, melyben Turolla k. a. és Perotti énekeltek a két főszerepet.

Az operaszínházat látogató közönség előtt legelőször is a lépcső-csarnok gazdag ékessége tárul föl. A márványozott falak sugározva ragyogják vissza a lámpák fényét. Az arany czirádák tündökölnek. Az elegancia, az izlés, a dekoratív pompa könnyű és derült öszhangban olvad föl. Minden oly tágas, oly könnyen végig tekinthető, s oly arányos. A lépcső márvány párkányzata, a színes oszlopok, a bolthajtásos ívek sehol sem válnak sulyossá, s oly lényegesen beillenek e csarnokba, mint az erek a falevélbe. És a mint feljebb, feljebb lépünk, az egész környezet mind jobban érezteti velünk, hogy beljebb hatolunk, hogy az valóban csak előcsarnok. Az architektúra mind többel és többel járul elénk: kecses változatokkal, oszlopsorral, oszlopközökkel, oda fent folyosóval, s a folyosókon ablakfülkékkel, melyek sajátos homálya diskretil távol tart magától, semmi ingert nem nyújtva, hogy kipillantsunk ezeken az ablakokon, melyek között még egy-egy oszlop is védi. Feljebb és tovább — ezzel csalogat a csarnok. Ha fent megnéztük a falfestményeket, az ajtók világossága mutatja meg, hogy merre kell tovább haladnunk. Az emeleti részekbe, a páholyokba jutunk ezeken.

A mennyezeten van Than Mór freskója, allegorikus csoportok a zenéről. Szélről a falakon különböző hangszerekkel játszó amorettek, s Orpheus és Amfion története. Köröskörül a legszebb renaissance-módu ékítőművek, szárnyas oroslánok és virág-motívumok. A ragyogó ornamentációban sem túlterheltség, sem

rikító. Az építészeti tartalmasság és leleményesség ép oly disze a lépcső-csarnoknak, mint a falak ékítése.

A király elismerése. A hivatalos lap szept. 30-iki száma az operaszínház megnyitása alkalmából ő felsége következő kézirátát közölte:

Kedves *Tiszta!* Az új dalműszínháznak multkor megtekintése, de különösen annak tegnap történt ünnepélyes megnyitása alkalmával örömmel győződtem meg arról, hogy e ház nemcsak építészeti s művészeti szépsége, hanem egész berendezése tekintetében is, minden várakozásnak megfelel, s általa a főváros, valamint az egész ország a zeneművészet ápolására és fejlesztésére méltó intézetet nyert.

Köszönetet érdemelnek ennek folytán mindazok, kik ez örvendetes eredmény elérésére kiválólag közreműködtek, s azért utasítom önt, hogy báró *Podmaniczky* Frigyes színházi intendánsal, mint az e részbeni építészeti bizottság elnökével közvetlenül, és az ő útján az egész bizottsággal s az illető művészekkel teljes melegegédésemet és elismerésemet tudassa.

Kelt Budapesten, 1884. évi szeptember hó 28-án.

Ferencz József, s. k.

Ő felsége színlapja. A megnyitó előadáshoz ő felsége számára himzett színlap készült Lusztig Eszti és Neményi Hermin női kézimunka-műhelyében. Ékítése olasz renaissance-stílusú. Babérlevelekkel övezett kereten himzett, plasztikailag kiemelkedő függöny van, mely felső középrészén a magyar koronát színes himzésben, ez alatt a magyar czimert tünteti föl. A czimer oldalán Lohengrin hattyuja és a zene muzsája, alul a király ő felsége nevének kezdő betűi láthatók. Az egész a legfinomabb spanyol selyemmel, szövéshez hasonlóan van himezve. A színlap hazai nőipar díszére válik.

Mária Valeria főhercegnő, unokatestvérével, *Amália* bajor hercegnővel (királynékné nővérének leánya, ki most Gödöllőn van látogatóban) végignézte «Lohengrin» előadását. A színpad melletti udvari — ugynevezett inkognitó — páholyban jelentek meg Kornis grófnő s Branca bárónő, a királykisasszony udvarhölgyei kíséretében.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A magyarok hazája, Adam Edmondné (Lamber Juliette) könyve megjelent magyar fordításban a Révai-testvérek kiadásában, csinos kiállítású kötetben. Adamné asszony a tavasz elején járt Budapesten és az alföldön. Személyes benyomásait írta meg, s hogy milyenek a benyomások, kitűnik már az első lapról, melyen e sorok állanak: «Ajánlom a magyar hazát forrón szeretett anyámnak. Magyarországon tett utazásom nyugtalanította őt; e lapok, melyeken ezt elbeszéltem, felvidították utolsó perceit.» Élénk rokonszenvvel írt könyv, és szellemes toll műve, melyet bizonyára szívesen vesz és élvezve követ a francia közönség figyelme lapról-lapra. A francziának van írva, s nem lehet közönyös előttünk, hogy mily hangon és miképen ismertetik hazánkat idegen írók. Adamné kétségkívül nem mindent értett meg rövid köztünk időzése alatt, s nem mindent jegyzett jól meg, a miről fölvilágosítást adtak neki. Itélete, lelkesedése nem mindig áll arányban a dologgal; jelentősebb dolgoknak pedig kisebb figyelmet szentel. De ő csak személyes benyomását írja le, két heti utról ad számot. Igyekszik közéletünket is festeni, ír a történeti multról, a nemzeti küzdelmekről, a jelenlegi politikai viszonyokról, egyes szereplőkről, mindig igen ügyes tollal, vonzó előadásban. A fővárost, alföldet, Szentesen történt fogadtatását, a magyar népet egész lelkesedéssel festi. E leírások oly eleve nek, s annyi szép részlettel bírnak, hogy mindenki érdeklődéssel olvashatja. A magyar kiadásnak tehát kétségkívül meglesz a maga közönsége. Ára 1 frt 60 kr. A francia kiadás már néhány héttel az előtt jelent meg Párisban. E kiadás magyarországi főbizományosa szintén a Révai-testvérek czége.

A «Budapesti Szemle» októberi kötetében az első közlemény egy terjedelmes hadtörténeti polémikus cikk: «Miért nem Bécsnek? miért Budára?» czim alatt. Bizonyára figyelmet s felszólalásokat von maga után. Összefügg ez a Görgei rehabilitációja érdekében megindult mozgalommal. Írta Görgei István budapesti közjegyző, volt honvédtiszt és a tábornok öccse. Csak részlet a szerzőnek «1848—49» czimű nagyobb munkájából, mely sajtó alatt van, de

közérdekű részlet, mert sok adat, sőt vád is van benne, az egész pedig Görgeit védi ama vád ellen, hogy 1849 ápril 26-ika után, a komáromi győzelem után, mért nem nyomult a diadalmas magyar sereggel Bécs ellen, mért jött Budát ostromolni, mely magától is elesett volna később. Ez ostrom alatt a császári seregeknek elég ideje maradt, hogy új hadjáratra szervezkedjenek. E vádat emelte Kossuth is Görgei ellen. Görgei István nagy hévvel utasítja vissza a vádat. Felhossa, hogy a komáromi győzelmet azért nem lehetett kellőleg kizsákmányolni, mert a tüzéségnek minden löszere elfogyott. Kossuth és az egész ország kívánta, hogy Budát elfoglalják s a főváros szabad legyen. Senki sem hitte, hogy Henczi oly szívós ellentállást fejt ki Budavárban. Itt sem volt elég hadiszere Görgeinek, azért tartott tizenhét napig az ostrom. Görgei István a magyar szabadságharcz e részéről részletes képet rajzol. Fölhasználta Bayer József tábornoki főnöknek Buda bevételéről írt és Némedy álnév alatt 1853-ban megjelent művét is. A «Budapesti Szemle» további közleményei: «Az angol választási reform», Fenyvessi Adolftól; ezt követi dr. Szabó Józsefnek «Mozgalmak az egyetemi rendszer ügyében» czimű memorandumából a második és befejező rész. Simonyi Jenő a napi eseményekben oly nagy szerepet vívó keleti Szudán földjét és népét ismerteti. Belényessi Gábor-tól (az elhunyt Nagy Péter ref. püspöktől) angolból átdolgozott elbeszélést találunk «Egy kis félreértés» czimben. Költemény kettő van; egyik Gyulai Páltól «A szél», melyet a Kisfaludy-társaság legutolsó ülésén mutatott be, másik «A falusi kovács», Longfellow költeménye, Szász Béla fordításában. A könyvismeretéseket foglalkoznak Hunfalvy Pál ama német nyelvű munkájával, melyben Pies cseh író magyarellenes munkáját oly erőlyesen támadta meg és Ábrányi Emil újabb verses kötetével. A sorozatot egy polémikus cikk zárja be, melyet Tagányi Károly és Hampel József váltanak, s tárgya az ötvös-kiállítás és a magyar stíl. A «Budapesti Szemle» előfizetési ára egész évre 12 frt, félévre 6 frt.

Uj regények. A szépirodalom kedvelői számára új könyvek jelentek meg az őszi könyvpiacra. «Az apai örökség», írta *Reviczky* Gyula, kit költeményei után ismerhet a közönség, s ki most nagyobb prózai dolgozattal vonja magára a figyelmet. Egyszerű meséjű történet, de fentartja az érdeklődést befejezéseig. Választékosan is van írva. Ára 1 frt. — A Révai testvérek kiadásában pedig a következő kötetek hagyták el a sajtót: «Az erdei lak», két kötetes regény, *Beniczky-Bajza Lenkétől*, ki elbeszélő irodalmunknak egyik legszorgalmasabb művelője, társadalmi életünk figyelmes festője, és jól szőtt meséiben rendszeren társadalmi tendenciákat vet föl. Így legújabb regényében is a rang és czim nélküli polgári erények küzdelmét vette alapul, a rang és czim arisztokratikus tétlensége ellen. A két kötet ára 3 frt 50 kr. Egy másik író, *Gyarmaty Zsigáné* «A regényes feleség» czimű regényét a «Nemzet» tárczája közölte, s most egy kötetben jut a közönség kezébe. A könyv egyik ismertetője így ír róla: «A «regényes feleség» rajza egyike a legsikerültebbeknek a jellemrajzok nemében. Julia, egy hűtlen kezelés miatt hivatalából elmozdított erdélyi adótisztnek s nagyralátó botor nevének gyermeke, ama szerencsétlenek közé tartozik, kik zsenge koruktól fogva ferdén nevelve, elkényeztetve, gyenge képzelőmóket megrontó regényes olvasmányok martalékául odadobva, sohasem juthatnak el oda, hogy magokat és az életet igazi valóságban lássák, s míg egy részről guny tárgyán szolgálnak a közömbösöknek, gyötrelmére, boldogtalanságára vannak környezetöknek, azoknak, a kiknek szeretetét megérteni, viszonzni nem képesek. Ez a tárgya és tanulsága a regénynek, melyben Julián kívül még egy egész sereg találóan jellemzett különféle rendű és természetű alak szerepel egy kerek, jól kigondolt, habár épen nem érdekfeszítő mese keretében. Az itt-ott, kellő helyen, tolakodás nélkül és szinte észrevétlenül beszótt leírások, tájrajzok a magok egyszerűségével és világosságával kellemes benyomást tesznek az olvasóra. Ép oly kerestlenek, mint a jellemzések és reflexiók, a melyekkel összehangzó egységbe olvadnak.» — «Egy pesti Don Juan», regény, írta *Ötvös Adolf*, ki a német irodalomban ismert névvel bir (Silberstein) tárczái és műbírálatai után. Most magyar nyelven a fővárosi életből írt regényt, s a Don Juan

kalandjai vázlatán végighuzódó érzelm festésében a szerelem elméletét is bő reflexiókban fejtegeti.

Schiller magyarul. Szász Károly és *Vargha* Gyula a nyáron Schiller fordításával foglalkoztak s Szász Károly többek közt lefordította «A harang»-ot. A gyűjteményhez *Váro* Ferencz nagyenyedi ref. tanár is hozzájárul fordításaival. Szász Károly a Kisfaludy-társaság legközelebbi havi ülésén fogja a gyűjteményt kiadásra készen bemutatni.

Pulszky-album. A Pulszky Ferencz irodalmi működése ötvenes évi emlékére kiadandó album szerkesztője, P. Szathmáry Károly fölkéri mindazokat, kik az albumra munkát ígértek, hogy dolgozataikat e hó 10-ikéig küldjék be hozzá: *Ősz-uteza* 36. sz. a.

Folyóiratok. A «*Hazánk*» történelmi közlöny (szerkesztik Abafi Lajos és Szokoly Viktor) szeptemberi füzetében Kossuth arczképét közli s mellé cikket «Kossuth a szónok és író» czimen. Zsilinszky folytatja Horváth Istvánról írt terjedelmes tanulmányát, valamint id. Szinnyei József is 1848—49-iki komáromi naplóját, mely közvetlenséggel bíró vonásokat őrzött meg. Iványi István «A tiszai határőrvidekről» írt. — A «*Magyar Salon*» czim alatt Fekete József és Hevesi József havi folyóiratot szerkesztenek és adnak ki. Eddigél már több füzet jelent meg belőle, mindenik jó írók dolgozatával, és számos illusztrációval. Most októbertől kezdve új folyamot kezd. A vállalat gonddal, tartalmasan, az illusztrációkban kellő érdekességgel van szerkesztve arra nézve, hogy versenyezzen a hasonló külföldi, főleg német folyóiratokkal, melyek hazánkban annyira elterjedtek. Az októberi számban Jókai folytatja «Az apja fia» czimű regényét, melyhez Jókai Róza készít rajzokat. Jókaival képekben is cikkekben is foglalkozik a füzet. Széchy Gyula egy képben a Jókai-családot festette le, a költőt, nejét és Jókai Rózát egy csoportban; be van mutatva a költő dolgozó szobája is. A költőről pedig Mikszáth Kálmán és Hegedűs Sándor írtak egy-egy cikket. Szász Károly egy szép költeménye után Pulszky Ferencz cikke következik a gyarmatvilágról. Elbeszélést Beniczky-Bajza Lenke, költeményt Kiss József írtak még, Mikszáth Kálmán a képviselőház üléseiről ad karczolatokat. A folyóirat előfizetési ára egész évre 7 frt. — «*Nemzeti Nénevelés*», a budapesti sugáruti állami tanítónőképző-intézet tanítói által szerkesztett derék folyóirat augusztus-szeptemberi füzetében az első cikk «Hibák az ifjúságban», Páthy Károly kecskeméti polgári leányiskolai igazgatótól; «Ujjab levelek egy anyához», továbbá Kasztner Jankának, a győri tanítónőképző intézet igazgatónőjének életrajza S. Stetina Ilonától, arczképpel. Komáromy Lajos a «Bélteky ház»-ból, Fáy András regényéből állított össze erkölcsi és nevelésügyi vonatkozású szemelvényeket. Péterfy Sándor ismerteti a németországi felső leányiskolai egyesületek működését stb. — A «*Történelmi Társ*»-ból megjelent az idei évfolyam 4-ik füzete. Nagybó közleményei: «A körmöczbányai békekötés 1452-ben» Szitayai Józseftől, «Borsos Tamás emlékirata 1630-iki budai követéséről» Gergely Samutól, «Titkos társulatok Temesvárt a mult században» Abafi Lajostól, «Schlessler Gáspár kassai polgár naplója a Rákóczi korból» Thaly Kálmántól, okmányok, regesták stb. Ezenkívül művelődéstörténeti és egyéb adatok. Ára 1 frt 30 kr. — A «*Magyar Filozófiai Szemle*» októberi füzetében Böhm Károlynak «A pozitív filozófia rendszere» czimű tanulmányából a harmadik terjedelmes közleményt olvassuk. A füzet még doktor Simon József és dr. Nemes Imre magyar filozófiai munkáinak s több külföldinek bírálatát közli. Apróbb közlemények fejezik be a füzet tartalmát.

A nemzeti színházban, hol annyi eredeti darab vár előadásra, a színházi saionsont egy francia ujdonsággal nyitották meg, s ezzel együtt egy nálunk — a színpadon — még eddig ismeretlen író mutattak be, Delpit Albertet, kit regényei után ismer közönségünk is, drámairói tulajdonsait pedig «*Maucroix gróf*» után van alkalma most bírálai. A szerző a francia dráma-irodalomnak egyik újabb jelensége. Darabja tavaly nagy tetszésre talált Párisban. Nálunk azonban csak közepes sikerről lehet szó.

A francia irodalom egy csomó műve az újabb időben a házasság felbonthatatlansága ellen volt intézve. Ezt a drámai anyagot a francia törvényhozás nem régiben megsemmisítette, de Delpit színműve írassakor még érvényben volt. *Maucroix gróf* nem szeretett első nejét, s elvált tőle. Bele szeretett egy másik nőbe, hanem azt nem vehette feleségül. A törvényes házasságból való az egyik *Maucroix gróf*, Henry; a másik viszonyból pedig Julien, a ki szintén törvényes *Maucroix*nak hiszi magát. Épen boldog, mert szeret, mikor megtudja a valót. Egy gazdag polgárnak és képviselőnek, Gérardnak leányát, Germainet akarja nőül venni. Azonban a másik, a törvényes *Maucroix gróf* is abba szeretett, s épen Germaine előtt adja tudtára, hogy törvénytelen szülött. Henryt gyűlölet tölti el a jógatlan *Maucroix* ellen, s odáig jutnak, hogy meg akarnak vinni egymással. Az öreg gróf, a két anya